

Türkiye'nin İlk İklim Kanunu'nun Başarı Sağlamasında Kurumsal Yapı ve Yönetişimin Önemi*

Resül YAZICI¹

¹ Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, 11100-Bilecik, Türkiye,
resul.yazici@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7875-3331

Özet: İklim değişikliği, özellikle iklimsel değişkenlik ve kırsal bağımlılığın kesiştiği Türkiye gibi ülkelerde tarımsal sistemleri önemli ölçüde etkilemektedir. Etkiler, birçok alanda olmakla birlikte çoğunun yansıması, etki alanında olan tarım sektöründe, ürün çeşitliliğinden kırsal kalkınmaya kadar farklı sonuçlara sebep olmaktadır. Türkiye'nin 2025 yılında ilk iklim kanununu yürürlüğe koyması, düşük karbonlu, iklime dirençli dönüşüm için sağlam bir çerçeve oluşturmayı amaçlayan yasal bir kilometre taşına işaret etmektedir. Bu bağlamda yasa hem hukuki hem de uygulayıcı düzeyde yeni fırsatlar ve riskler barındırmaktadır. Bu niteliksel çalışma, Türkiye'nin ilk İklim Kanunu'nun, tarım sektörü üzerindeki etkilerini araştırmakta, yasal çerçevesini, kurumsal koordinasyonunu ve saha düzeyindeki etkilerini analiz etmektedir. Bulgular, tarımda iklim direncini güçlendirmek için yasal uyumlaştırma, gelişmiş kurumsal kapasite ve sosyal olarak kapsayıcı uygulamalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Bu çerçevede 2 Temmuz 2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen ve 9 Temmuz 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7552 sayılı İklim Kanunu, Türkiye'de iklim değişikliğiyle mücadeleyle ilişkin ilk kapsamlı ve bağlayıcı yasal düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. 7552 sayılı Kanunu referans alan bu çalışma, iklim yönetişimi literatürüne, düzenleyici ve denetleyici yapının oluşturulması ile pratik uygulama arasında köprü kuran sistemik adaptasyon için öneriler sunarak katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekosistem, İklim Değişikliği, Tarım Sektörü, Türkiye İklim Kanunu, Yeşil Dönüşüm

Potential Impacts of Türkiye's First Climate Law on the Agricultural Sector

Abstract: Climate change significantly affects agricultural systems in countries like Türkiye, where climatic variability intersects with rural dependency. Although the impacts span multiple domains, many are most visibly reflected in the agricultural sector—leading to varied outcomes from crop diversity to rural development. Türkiye's enactment of its first Climate Law in 2025 marks a legal milestone aimed at establishing a robust framework for low-carbon, climate-resilient transformation. In this context, the law presents both new opportunities and risks at legal and implementation levels. This qualitative study investigates the effects of Türkiye's inaugural Climate Law on the agricultural sector by analyzing its legal framework, institutional coordination, and on-the-ground impacts. Findings highlight the need for legal harmonization, enhanced institutional capacity, and socially inclusive practices to strengthen climate resilience in agriculture. In this context, the Climate Law No. 7552, adopted by the Grand National Assembly of Turkey on 2 July 2025 and published in the Official Gazette dated 9 July 2025, thereby entering into force, stands as the first comprehensive and binding legal regulation concerning the fight against climate change in Türkiye. Referencing Law No. 7552, this study contributes to the climate governance literature by offering recommendations for systemic adaptation that bridges the gap between the establishment of regulatory and supervisory structures and practical implementation.

Key Words: Ecosystem, Climate Change, Agriculture Sector, Türkiye Climate Law, Green Transformation

1. GİRİŞ

Geleneksel ekonomiye dayalı üretim faaliyetlerinin, doğadaki tüm üretim faktörlerini bitmeyecek, kirlenmeyecek varsayımıyla kullanması sebebiyle yaşanan iklim değişikliklerine çare olarak döngüsel, yeşil ekonomi modeli önem kazanmaya başlamıştır. Bu yeni ekosistem yaklaşımının, yerel ve küresel seviyede uygulanması, iklim değişimine bağlı sorunların çözülmesine veya artmamasına katkı verecektir.

İnsan faaliyetleri veya doğal faktörler nedeniyle 1950'lerden itibaren gözlemlenen iklim değişikliği,

gittikçe artan küresel bir çevre sorunudur. Temel göstergeleri olan yağış rejimindeki değişkenlik, sıcaklık artışı nedeniyle; küresel ölçekte ve Türkiye'de tarımsal ürün verimliliğinde düşüşler görülmektedir. Dolayısıyla uluslararası ve ulusal ölçekteki çevre benzeri böylesi sorunların, yerel ve küresel ölçekteki politikalarla ele alınması gerekmektedir.

Bu olumsuzlukların ve diğer faktörler nedeniyle Türkiye tarımına yansımaları sonucunda tarım ekonomisi göstergeleri, olumsuza dönüşmüştür ve daha da kötüleşeceği Selçuk ve Gülümser (2023: 425) çalışmalarında şu şekilde belirtilmektedir:

* Emidworld 3rd International Congress on Economics Public Finance Business & Social Sciences Nov, 13-15, 2025 Bakü, Azerbaycan'da düzenlenen kongrede sunulan "Türkiye'nin İlk İklim Kanunu'nun Tarım Sektörüne Potansiyel Etkileri" isimli bildirinin genişletilmiş şeklidir.

2050'li yıllarda İç Anadolu'da buğdayda yüzde 7,4, mısırdaki yüzde 13,6; Doğu Anadolu'da ayçiçeğinde yüzde 7,7 oranlarında rekolte düşüşü beklenmektedir. 2080'li yıllarda ise İç Anadolu Bölgesinde, buğdayda yüzde 11,85, Güneydoğu Anadolu'da mısırdaki yüzde 19; Doğu Anadolu'da ayçiçeğinde yüzde 13,5 şeklindeki oranlarla en yüksek verim düşüşü beklenmektedir.

Bu beklentilerin temel sebebi, doğadan üstün olduğu kanısıyla; onunla mücadeleye girmiş insanoğlunun, ekonomi temelli bir yarışı başlatmasıdır. Yıllar itibarıyla ortaya çıkan sorunların ana kaynağı iklim değişiklikleri şeklinde adlandırılrsa da sonuçlar zamanla ciddi boyutlara ulaşmıştır. Birçok alana yansıyan iklim değişikliği gerçeğinden tarım sektörü de payını almıştır. Fakat sorunun kök nedenlerine inildiğinde, tarım sektöründeki birçok yanlış uygulamanın; hem iklim değişikliğine hem de rekolte düşüşlerine sebep olduğu görülmektedir. Tarımda uygulanan vahşi sulama şeklindeki yöntemler nedeniyle su kıtlığının yaşanması, elde edilecek ürünlerde verimliliğinin artması için kullanılan kimyasallar ile çevreye zarar verilmesi, toprağın özelliklerinin değiştirilmesi bu yanlışlıklardan sadece birkaçı olmuştur (Aydoğdu, 2020: 43).

Bunların ve daha fazlasının etkisiyle ekosistemlerin tehdit altında bulunmasıyla, geçim kaynaklarının ve gıda güvenliğinin azalması gibi problemler hem günümüz hem de gelecek kuşaklar için gittikçe önemli olmaya başlamıştır. Bu ilişkiler döngüsü, acilen ve taviz vermeden; günümüz ve gelecek kuşaklar için gıda ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan sürdürülebilir tarımı önemli kılmaktadır.

Bunların nasıl olabileceğini veren nitel çalışmanın giriş kısmından sonraki başlığında tarım ekonomisinin önemi verilmiştir. Devamında Türkiye'deki tarımsal ekonomideki uygulamalar ve sorunlarına bakıştan sonra iklim değişikliklerinin etkilerini inceleyen literatür yer almaktadır. Beşinci alt başlıkta ise çalışmanın ana amacını veren Türkiye'nin İlk İklim Kanunu'nun tarım sektörüne potansiyel etkileri, ardından kanunun başarı sağlamasında kurumsal yapı ve yönetişimin önemi verildikten sonra sonuç ve öneriler kısmı ile çalışma bitirilmektedir.

2. TARIM EKONOMİSİ KAVRAMI VE ÖNEMİ

Ekonomi nosyonu en basit ifadesiyle insan ihtiyaçlarının, kıt üretim faktörleriyle nasıl giderilebileceğini; üretim kaynaklarının alternatif kullanımları arasında hangi tercihlerin yapılabileceğini içermektedir. Tercihler, tüketiciler yönünden olduğu gibi diğer taraflar için de

geçerlidir. Bu bağlamda üretici, tüketici, ekonomik etkinlik birimleri, tarım ve sanayi gibi sektörlerin; genel anlamıyla iktisadın çözüm aradığı esas sorun, mevcut kaynakların etkin kullanımı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Tarımın alanları ve iktisat ile çok yakın ilişkisi nedeniyle Tarım Ekonomisi bilim dalı olarak, tarım tekniğiyle ilgili temel bilgilerin yanında işletme, istatistik, matematik ve sosyal bilimlerin birçok dalının bir karışımı, ortak paydası olarak var olmaktadır. Bitkisel ve hayvansal alandaki ürünlerin üretilmesini, işlenmesini içeren tarımsal faaliyetin iktisat bilimi kanunları altında, mikro ve makro düzeyde etkin bir şekilde yürütülmesi fonksiyonunu üstlenen Tarım Ekonomisi disiplini diğer bir ifadeyle, iktisadın ilkelerini ve modellerini tarımsal alanlara uygulayan bir disiplindir (Rehber ve Çetin, 1998: 2).

Tarım Ekonomisinin bu bakışı, dünyada artan nüfus, hızlı şehirleşme, sanayileşme, iklim değişikliği, savaş, salgın hastalıklar gibi birçok soruna karşı önlemler geliştirerek gıdanın güvenliğini ve güvenilirliğini artırmayı hedeflemektedir. Bu hedef her geçen gün daha önemli olmaya başlamıştır.

3. TÜRKİYE'DE TARIMSAL EKONOMİDEKİ UYGULAMALARA VE SORUNLARINA BAKIŞ

Türkiye, coğrafi olarak çeşitli iklim koşullarına sahip olduğu için tarımsal üretim potansiyeli yüksek bir ülkedir. Fakat temelde ölçek ekonomisinden yararlanılamamasıyla; tarımsal verimlilikte düşüklük, arazi bölünmesiyle köyden kente göç, sulamadaki eksiklikler, modern teknoloji ve bilgiye erişimdeki çeşitli sorunlar nedeniyle potansiyelini kullanamamaktadır. Bu sorunların neden ve sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- Arazi Bölünmesi: Tarım arazilerinin, miras yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla bölünmesi sonucunda ölçek ekonomisinden yararlanılamaması, üretim üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır.
- Köyden Kente Göç: Kırsal alanlardaki sosyal ve ekonomik koşulların iyileştirilememesi köyden kente göçe, dolayısıyla tarımsal işgücü üzerinde olumsuz etkilere sebep olmuştur.
- Sulama Yapısındaki Eksiklikler: Tarımsal üretimde, sulama altyapısının yetersizliği, yüzeysel sulama yöntemlerinin yaygınlığı; su kaybına, kaynaklarının etkin kullanılamamasına yol açmaktadır.
- Modern Teknoloji ve Bilgiye Erişimdeki Yetersizlik: Çiftçilerin, eski alışkanlıklarına bağlılığı esas olmak üzere modern tarım teknolojilerine ve kullanımı konusundaki

bilgilere erişimi yetersizdir. Bu da ölçek ekonomisinden yararlanılamamasına; sonuçta verimliliği sınırladığı için üretim maliyetlerinde artışa neden olmaktadır.

Türkiye’deki bu temel sorunlar ve tarımsal destekleme politikalarının yetersizliği ya da verimsiz olması sebebiyle geleneksel üretim yöntemi, çiftçiler ve ülke için önemli riskler taşımaktadır. “Tarımsal bünyeden kaynaklı ekonomik ve sosyal sorunların, toplumun yardımlaşması yoluyla ortadan kaldırılabileceği düşüncesiyle Türkiye’de de çeşitli amaçlarla üretici örgütlenme şekilleri gündeme gelmiştir. Üretici örgütlerini oluşturmada çiftçiler güçlü konumda olamamış fakat Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana gerek örgüt sayısı ve gerekse üye sayısındaki artışa bakıldığında ülkemizde örgütlenmenin gelişmişlik gösterdiği söylenebilir. Ancak bu gelişmişlik veya çeşitlilik sorunlara çare olamamıştır” (Sayın ve Sayın, 2004: 467).

“Genel olarak tarımsal ekonomideki başarısızlık iki ana başlıkta toplanabilir. Birincisi, ne, ne zaman ne kadar, nasıl üretileceği konularında karar verme ve uygulama teknikleri konusunda çiftçilerdeki bireysel eksikliklerdir. İkincisi ise üretilen ürünlerin ilgili pazarlara zamanında ulaştırılmamasıdır. Yani ürünlerde zamansal ve mekânsal mülkiyet faydasının yaratılamaması ve yüksek katma değer elde edilememesidir”. Dolayısıyla “gıda üretiminde yaşanan değişimler ve ürünlerdeki fiyat artışı vb. nedenlerle gıda krizine yol açan çeşitli faktörler, birçok kesim için ciddi sorunlar yaratmaktadır. Ortaya çıkan bu sorunları doğru bir şekilde yorumlayarak sorunların etkisini hafifletici politikalar oluşturmak ise karar vericiler için oldukça önemlidir. Ülkelerin uygulayacağı politikalar mevcut kaynakları ve gıda arzını korumaya yönelik önemli olsa da açlığı azaltmak, gıda üretimini artırmak ve gıda güvenliğini sağlamak gibi çeşitli amaçlara sahip kuruluşlar gıda krizinde önemli bir rol üstlenmektedir” (Dağ ve Akbay, 2022: 185).

Tablo 1: Tarım Sektörünü Olumsuz Etkileyen Temel Faktörler ve Çözüm Önerileri

Alan	Tarıma Etkisi	Çözüm Önerileri
İklim Değişikliği	Verim düşüşü, su kıtlığı	İklim dirençli üretimi esas alan agroekoloji yaklaşımı
Şehirleşme	Altyapı baskısı nedeniyle tarım alanlarının azalması	Yeşil şehirler, sürdürülebilir ulaşım

Su Kaynaklarında Azalma	Azalan rezervler, kirlenme	Entegre su yönetimi, geri dönüşüm sistemleri
Ekosistemin Bozulması	Tür kaybı, habitat bozulması	Koruma alanları, karbon yutakları

Tablo 1’de özetlenen faktörler nedeniyle; “bitki fizyolojisi metabolizması, toprak verimliliği, karbon tutumu, mikrobiyal aktivite ve çeşitlilik iklim değişikliğinden negatif etkilenmekle birlikte, bunlar aynı zamanda bitkilerin büyümesi ve verimliliği için sınırlayıcı faktörlerdir. Gıda güvenliği ve güvenliği ile ilgili olarak, tarımda kullanılabilir su mevcudiyeti tarımsal verimi en sınırlayıcı faktörlerden biri, tek başına kuraklık stresi, dünyadaki işlenebilir alanların yarıdan fazlasının verimliliğini sınırlamaktadır. Bununla birlikte, toprakta çoraklaşma ve tuzluluk dünya çapında tarım için sürekli artan bir tehlike olarak karşımıza çıkmaktadır” (Gıda Güvenliği, 2019: 11).

İklim değişikliğinin tarım sektörü üzerindeki etkilerini azaltarak; küresel rekabet gücünde artışın sağlanabilmesi, çiftçilerin ne yetiştireceklerinin planlanabilmesi, ürün çeşitliliği ve farklılaştırmanın yapılabilmesi, tüketici taleplerine cevap verilebilmesi gibi değişen durumlara uyum sağlama kapasitelerinin artırılması gerekmektedir. Bunun için de İlk İklim Kanunu gibi yasal düzenlemeler yanında kurumsallaşma kapasitesinin artırılabilmesi gerekmektedir. Bunların yapılamaması bulaşıcılık etkisiyle birçok olumsuzluğa yol açacaktır.

4. İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİNİN ETKİLERİNİ İNCELEYEN LİTERATÜRE GENEL BAKIŞ

“İklim değişikliklerine bağlı olarak atmosferin giderek ısınması sonucu, ekstrem hava olaylarının sayısı ve etkilerinin artması tarımda olumsuzluklar yaratmaktadır. Bu etkiler gıda güvenliği, kalkınma ve uluslararası ticaret gibi alanlarda ortaya çıkmaktadır” (Bayraç ve Doğan, 2016). Türkiye’nin iklim değişikliğine uyum süreçleri, özellikle tarım sektöründe önemli zorluklara sebep olmaktadır (Kurnaz, 2023). İklim değişikliği, tarımsal üretimi, gıda güvenliğini ve ekonomiyi olumsuz etkilemektedir (Dağ ve Aktaş, 2024). Sıcaklık artışı, yağış düzensizlikleri ve CO2 emisyonları tarımsal GSYH’yi negatif yönde etkilemektedir (Akalin, 2014). Uyum stratejileri arasında sürdürülebilir toprak ve su yönetimi, akıllı tarım uygulamaları ve teknolojik yenilikler yer almaktadır (İpek, 2022; Kara ve Yereli, 2022). Su güvenliği için çok paydaşlı iş birliği, su koruma programları ve yasal düzenlemeler

önerilmektedir (Ahsan, 2020). Avrupa Birliği'nin iklim değişikliğine uyum politikaları, Türkiye için de önem taşımakta ve ticari ilişkiler açısından uyum sağlanması gerekmektedir (Tuğaç, 2022).

Günümüzde “modern tarım tekniklerini uygulamak, organik tarım uygulama örneklerini incelemek ve çiftçileri bilinçlendirmek gibi birçok yöntemle tarımdaki yanlış uygulamaların asgari düzeye indirilebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, tarımdaki iklim değişikliğine neden olan uygulamaların asgari düzeye indirilebilmesi gerekmektedir” (Aydoğdu, 2020: 43). Zira “yağış miktarı ve nem oranlarındaki artışın tarım sektörünün GSYİH içindeki payını pozitif bir şekilde; sıcaklık, nüfus artışı ve CO2 emisyonunun ise tarım sektörünün GSYİH içindeki payını negatif etkilediğini göstermektedir” (Oğul, 2023).

Selçuk ve Gülümser (2023: 425) çalışmalarında, Türkiye'nin tarım sektöründe iklim değişikliğine uyum için bölgesel verim senaryoları ve projeksiyonları sunmaktadırlar. Analizlerinde; “projeksiyon ve senaryo sonuçlarının bölgelere göre farklılıklar gösterdiği fakat çoğunda sıcaklığın artacağı, yağışın azalacağı ve dolayısıyla ürün veriminin büyük oranlarda düşeceği ortaya konulmuştur”.

Bu kapsamda “gelecek nesillere yaşam döngüsü içinde gereksinimlerini karşılayabilmeleri için; doğal kaynakların korunması, erozyonun ve orman yangınlarının önlenmesinde entegre ilaç yönetimi, tarım arazilerinin verimliliğinin artırılması ve gıda güvenliğinin sağlanması sürdürülebilir bir tarım ve yaşam için önemli konulardır” (Kayışoğlu ve Türksoy, 2023: 300).

Özellikle “sürdürülebilir kalkınmanın temelinde çevresel, ekonomik ve sosyal unsurlar başta olmak üzere çok katmanlı bir kalkınma anlayışı yer almaktadır. Bununla birlikte, sürdürülebilir kalkınma amaçları dünyadaki tüm ülkelerin uygulayabileceği sürekli ve gelişen bir kalkınma amacına” (Gündoğdu ve Aytekin, 2022: 33); savunma sanayisi gibi stratejik bir konuma odaklanmak zorunda kalmaktadır.

5. TÜRKİYE’NİN İLK İKLİM KANUNU’NUN TARIM SEKTÖRÜNE POTANSİYEL ETKİLERİ

Yaşanan “iklim değişikliği, özellikle değişen yağış koşulları ve daha sık görülen aşırı hava olayları yoluyla tarımı etkilemektedir. Bu değişikliklerin mahsul verimini azaltması, tedarik zincirlerini bozması gibi nedenlerle üretim maliyetleri artmakta dolayısıyla enflasyon meydana gelmektedir. Bu sorunların etkisini azaltmayı hedefleyen

sürdürülebilir tarım için temel gereklilikler kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Atıkların çevresel etkilerini azaltarak su, gübre ve enerji gibi girdilerin kullanımı optimize edilmeli.
- Zararlılara, hastalıklara ve iklim değişkenliğine karşı dayanıklılığı artırarak biyoçeşitliliği sağlamak.
- Toprağı ve yapısını korumak için ürün rotasyonu, örtü altı yetiştiriciliği ve azaltılmış toprak işleme gibi uygulamaların hayata geçirilmesi gerekir”.

Bu kapsamda 2 Temmuz 2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen ve 9 Temmuz 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7552 sayılı İklim Kanunu, Türkiye'de iklim değişikliğiyle mücadeleyle ilişkin ilk kapsamlı ve bağlayıcı yasal düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlk İklim Kanunu, ülkenin iklim değişikliğiyle mücadele etmesinde, ne tür önlemler alması gerektiği konusunda kurumsal çerçeveyi düzenleyen önemli bir adımdır. Zira iklim değişikliğinin tarım sektörü üzerinde, kuraklık, su kıtlığı, sıcaklık artışı gibi faktörler nedeniyle doğrudan üretimi olumsuz etkileyen boyutları vardır.

Bu etkilerin kontrol edilebilmesi, önlemler alınabilmesi için iklim kanununun tarımla ilgili doğrudan hükümlerinin, temel hedeflerinin; karbon nötrlük, emisyon azaltımı, iklim uyumu gibi alanlarda aşağıdaki amaçlara hizmet etmeyi amaçladığı söylenebilir:

- Tarımsal üretimde karbon ayak izinin azaltılması.
- Toprak ve su yönetiminde iklim uyumlu planlamanın sağlanması.
- Tarım politikalarının iklim risklerine duyarlı hale getirilmesi.

6. İLK İKLİM KANUNU’NUN BAŞARISINDA KURUMSAL YAPI VE YÖNETİŞİMİN ÖNEMİ

Genel bir bakışla ifade etmek gerekirse, bir “ülkenin sahip olduğu etkin kurumsal yapı, formel ve informal kurallarıyla fiziksel, beşerî ve entelektüel sermaye oluşumuna katkı sağlamakta, teknik gelişmeye imkân vermekte ve iktisadi gelişimine uygun temel hazırlamaktadır. Sürdürülebilir büyüme ancak teknik yenilik ve kaliteli kurumsal yapıyla mümkün olmaktadır. Teknolojik gelişme ve yaratıcı yıkım için gerekli teşvikin sağlanması ise

sağlam ve iyi işleyen kurumlar gerektirmektedir (Özalp, 2020: 156). Aynı şekilde ülkelerin kamu politikası işlevlerinin hangi kurumlar tarafından yerine getirileceği, aralarındaki uyumun ve yönetimin nasıl olacağı, verimlilik ve hesap verebilirlik gibi ölçülmesi, saydamlığı zor konular kurumsal yapı ve yönetişimin önemini artırmaktadır”.

Bu karşılıklı bağlantılar göz önüne alındığında, “kurumlar ve politika yapıcılar arasında açık ve samimi bir diyalog sağlayabilecek, politika hedefleri ve araçları arasındaki çatışmaları çözebilecek ve sistemik riski sınırlamak için doğru araçları harekete geçirebilecek, ulusal koşullara göre uyarlanmış kurumsal düzenlemeler ve yönetim yapıları gerekmektedir” (BIS, 2011: 5).

Tablo 2: Türkiye’nin İlk İklim Kanunu’nun Başarılı Olabilmesi İçin Temel Gereklilikler

Alan	Amaç	Öneriler
Kurumsal Yapı	İklim hedeflerini izleme ve raporlama altyapısını geliştirmek.	İklim Değişikliği Başkanlığı’nın teknik uzmanlık ve veri yönetimi kapasitesi artırılmalı. İl Koordinasyon Kurulları koordinasyonunda yerel yönetimlerin planlama ve uygulama yetkinlikleri güçlendirilmeli. Karbon Piyasası Kurulu gibi kanunda adı geçen kurumlar arasında koordinasyon etkinliğini sağlamada dijital platformlar kullanılmalı
Veri ve İzleme Altyapısı	Veri ve izleme kapasitesini artırmak.	Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu’nun entegrasyonu. Sera gazı emisyon izleme, raporlama ve doğrulama sistemlerinin kurulması. İklim uyum göstergeleriyle performans izleme mekanizmalarının geliştirilmesi.
Finansal Araçlar	Yeşil dönüşümün finansmanı için yeni kaynaklar (iklim fonları, karbon vergisi vs.) oluşturmak.	ETS (Emisyon Ticaret Sistemi) kapsamındaki kaynakların adil ve şeffaf dağıtımı. Yeşil finansman araçlarının (yeşil tahviller, sürdürülebilir kredi) yaygınlaştırılması. Türkiye Yeşil Taksonomisinin yatırımcılar için rehber olarak kullanılması.
Toplumsal Katılım ve Farkındalık	Her seviyede vatandaş katılımını artırmak.	Her seviyedeki eğitim müfredatında iklim değişikliği ve yeşil dönüşüm konuları yer almalı. Sivil toplumun yerel eylem planlarına katılımı sağlanmalı. Medya ve dijital kampanyalar ile kamuoyu bilinci artırılmalı.
Hukuki ve Yönetişel Yapı	Hukuki belirsizliklerin azaltılmasıyla uyumunun artırılması.	ETS ve SKDM (Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması) gibi piyasa mekanizmaları yönetmeliklerle detaylandırılmalı. İdari yaptırımlar, açık ve orantılı şekilde tanımlanmalı. Tarım, sanayi ve enerji sektörlerinde uygulama rehberlerinin hazırlanması.

Kamu hizmetlerinin “katılımcı, kapsayıcı, hesap verebilir, şeffaf, adil, hızlı, kaliteli, vatandaş memnuniyetini esas alan ve sivil toplumu destekleyecek şekilde bütüncül bir anlayışla sunulması, vatandaşların kamu kurumlarına olan güveninin artırılması amacıyla iyi yönetim ilkeleri ve kamu yönetiminde dürüstlük odaklı anlayışın benimsenmesine Kalkınma Planı da (2023: 221) dikkat çekmektedir. Tabii ki planda bu şekilde yer alan ifadelerin içselleştirilmesi, icraata aktarılması gerekmektedir”.

On İkinci Kalkınma Planında yer alan öneriler kapsamında çıkarılan Türkiye’nin İlk İklim Kanunu’nun; başarı sağlayabilmesi için Tablo 2’de yer alan temel önerilerin uygulamaya

aktarılmasında, kurumsal yapının kurulması ve aralarındaki yönetişimin sağlanabilmesinde uluslararası standartların da dikkate alınması gerekmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

İklim değişikliği, tüm ülkeleri fakat üretimde toprağa bağlı Türkiye gibi ülkelerde tarım sektörünü önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda 2025 yılında çıkarılan Türkiye’nin İlk İklim Kanunu, düşük karbonlu ve iklime dayanıklı bir dönüşüm için sağlam bir yasal çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır.

İklim değişikliğinin hem ekosistem hem de özelde tarım üzerindeki etkilerini azaltabilmek için tutarlı yasal yapılar, yetkilendirilmiş kurumlar ve kapsayıcı uyum yolları gerekmektedir. Çalışma kapsamında verilen önerilerin işlerlik kazanabilmesi için uluslararası iklim yönetim standartlarıyla uyumlu kurumsal yapının inşası ve kapsayıcı bir şekilde işleminin sağlanması en temel gerekliliktir.

On İkinci Kalkınma Planı da konuya şu şekilde dikkat çekmektedir: “Küresel gıda güvenliği üzerinde her geçen gün artan endişelere karşın, yürüttüğü aktif diplomasi çerçevesinde Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması benzeri girişimler sonucunda uluslararası alanda oluşturduğu güvenle küresel fiyat dalgalanmalarının önlenmesi, düşük gelirli ülkelerin gıdaya erişiminin, orta ve yüksek gelirli ülkelerin hammadde temininin devam etmesine yönelik katkılarını sürdürmesi, Türkiye’nin her alanda arabulucu, tedarikçi rolüyle uluslararası bir aktör olarak önemini göstermektedir” (Kalkınma Planı, 2023: 21).

Türkiye’de iklim değişikliğinin tarıma etkisi konusunda yapılan çalışmalar, “verimde azalma ile kuraklık, sel gibi olağan dışı meteorolojik olaylarda fazlalaşma, ürün kayıplarında artışa işaret etmektedir. İklim değişikliğinin tarımda yaratacağı olumsuz etkilerin azaltılması ve önlenmesi için uyum çalışmalarının hızlandırılması gereklidir” (Gıda Güvenliği, 2019: 37).

Özetle iklim değişikliğinin sebep olduğu sorunlara karşı mikro ve makro ölçekte çareler üretilebilmesinde; Türkiye’nin kamu politikası görevlerinin hangi kurumlar tarafından planlanacağı ve yerine getirileceği; aralarındaki uyumun ve yönetimin nasıl tesis edileceği; bağımsız denetimlerin nasıl gerçekleştirileceği gibi konular yönetişimin önemini gittikçe artırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahsan, M. M. (2020). Climate Change Adaptation-Based Strategies On Water And Its Security: A Study On Dhaka And Ankara. Güvenlik Bilimleri Dergisi, Özel Sayı(International Security Congress Special Issue), 79-93.
- Akalın, M. (2014). İklim Değişikliğinin Tarım Üzerindeki Etkileri: Bu Etkileri Gidermeye Yönelik Uyum ve Azaltım Stratejileri. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(2), 351-377.
- Aydoğdu, G. (2020). İklim Değişikliği ve Tarımsal Uygulamalar Etkileşimi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi, 1(1), 43-61.
- Bayraç, H. N. & Doğan, E. (2016). Türkiye’de İklim Değişikliğinin Tarım Sektörü Üzerine Etkileri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 11(1), 23-48.

- BIS (2011), “Macroprudential Policy Tools and Frameworks Progress Report to G20”, <https://www.bis.org/publ/othp17.pdf>, (Erişim: 09.07.2025).
- Dağ K. & Aktaş, E. (2024). İklim Değişikliğinin Türkiye Tarımına Etkileri. Tarım Ekonomisi Dergisi, 30(2), 173-181.
- Gıda Güvenliği (2019). Gıda Güvenliği ve Güvencesi Grubu Çalışma Belgesi. <https://cdniys.tarimorman.gov.tr/api/File/GetGaleriFile/330/DosyaGaleri/956/6%20G%C4%B1da%20G%C3%BCvenli%C4%9Fi%20ve%20G%C3%BCvencesi%20Grubu%20C3%87al%C4%B1C5%9Fma%20Belgesi.pdf>, (Erişim: 11.07.2025).
- Gündoğdu, H. G., & Aytekin, A. (2022). İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar Bağlamında Çok Kriterli Bir Değerlendirme. İnsan ve İnsan, 9(33), 33-52. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.1104121>
- İklim Kanunu (2025). İklim Kanunu No. 7552, Kabul Tarihi: 2/7/2025, <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/KanunMetni/c72efad5-63d6-4276-9998-58212adcf8b9.htm>, (Erişim: 06.07.2025).
- İpek, E. (2022). Agricultural Sector in the Fight Against Climate Change: Smart Agricultural Practices for Sustainable Agricultural Economy. Adam Academy Journal of Social Sciences, 12(1), 225-242.
- Kalkınma Planı (2025). “On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)”, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_11122023.pdf, (Erişim: 06.07.2025).
- Kara, K.Ö. & Yereli, A.B. (2022). İklim Değişikliğinin Yönetimi ve Tarım Sektörü. Afet ve Risk Dergisi, 5(1), 361-379.
- Kayıoğlu, Ç. & Türksoy, S. (2023), Tarımda Sürdürülebilirlik ve Gıda Güvenliği. Bursa Uludağ Üniv. Ziraat Fak. Derg., 37(1), 289-303. <https://doi.org/10.20479/bursauludagziraat.1142135>
- Kurnaz, M. L., (2023), İklim Değişikliği ve Uyum Süreçlerinde Türkiye. Resilience (Direncilik) Dergisi, 7(1), 199-208.
- Oğul, B. (2023). İklim Değişikliği Tarım Sektörünü Nasıl Etkiliyor? Türkiye Ekonomisi Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama. Tarım Ekonomisi Dergisi, 28(2), 151-162.
- Özalp, H. (2020), Kurumsal İktisat, Teknoloji ve Ekonomik Performans, Ankara: Efil Yayınevi.
- Rehber, E. & Çetin, B. (1998). Tarım Ekonomisi, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı.
- Sayın, B. & Sayın, C. (2004). “Türkiye’de Tarımsal Üretici Örgütlenmesi, Avrupa Birliğine Uyum Hazırlıkları ve Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu”, Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, 466-470.
- Selçuk, F. & Gülümser, A. A. (2023). İklim Değişikliği Etkisinde Türkiye’de Tarımsal Ürün Verimliliği: Bölgesel Bir Değerlendirme. Bölgesel Kalkınma Dergisi, 01(04), 425-451.
- Tuğaç, Ç. (2022). Avrupa Birliği’nin İklim Değişikliğine Uyum Politikalarının Gelişimi ve Güncel Uyum Politikalarının Türkiye İçin Önemi. Kent Akademisi, 15(3), 958-982.